

020619-1

Systematický myslitel musí najít základnu pro své myšlenkové stavby sice pod vlivem či spíše inspirací velkých myslitelů jiných (které si ovšem vybírá), ale konec konců „v sobě“ (jako sub-stanci, v tomto smyslu pak můžeme tutu „substanci“ hledat a případně myslitele pochopit jako někoho, komu tatao „substance“ chybí, event. kdo ji nahraňuje „substancí“ někoho jiného, k němuž se pak stále obrací a na něhož se odvolává, o koho se opírá), „pod sebou“ (jako pevnou půdu pod nohama), „nad sebou“ nebo konečně – a to je snad nejpřesnější: „před sebou“, ovšem ne v podobě aktuální nebo minulé danosti, nýbrž jako „ne-danost“ resp. „ještě-ne-danost“, tedy v budoucnosti. A právě podle toho můžeme myslitele dělit na ty, kdo takový „základ“ (substanci) mají a kdo ji nemají (ti, co ji nemají, nemohou vlastně být skutečnými filozofy, ale zůstávají představiteli onoho „mnohovědění“, o němž se kriticky vyjadřovali už Sókratés a Platón). Ty, kteří takovou „substanci“ disponují (což není správná charakteristika, je třeba ji vylepšit, ale k tomu je zapotřebí udělat ještě řadu dalších kroků), můžeme dělit na „původní“, kteří ji mají „v sobě“ (opět nesprávná charakteristika), a ty, kteří si „osvojili“, tj. za svou vzali „substanci“ jiného, „původního“ filozofa. Tak např. původním filozofem v plném smyslu byl asi Sókratés, zatímco Platón geniálně převzal, co se od něho naučil, a pak na tom pracoval hned v několika směrech, aniž by se mohl (a zřejmě aniž by se vůbec chtěl) nějak vykázt svou vlastní substancí a tedy „původností“. Z toho je vidět, že „velikost“ (a také vlivnost) filozofa nemusí být již eo ipso „dána“ jeho „původností“; zároveň však z toho je vidět i to, jak dalekosáhle je filozofie (a s ní také největší filozofové, bez nichž by nebylo velké filozofie) závislá na původních myslitelích, ovšem za předpokladu, že jejich původnost resp. že důležitost jejich myšlení i myšlenek je rozpoznána a uvedena nejen k životu, ale k rozkvětu. Aristotelés je zase geniálním typem pozoruhodné symbiózy původnosti a onoho „mnohovědění“, která je však plná vnitřních napětí a rozporů, neboť i zde chybí hlubší integrita založená na jednotné substanci. To zas ukazuje na rozdíl mezi systematickostí myšlení, která je pro filozofa podmínkou sine qua non, a spěním k jednotnému, vnitřně nerozpornému systému, jež nejčastěji vede k jakémusi filozofickému úřednictví či účetnictví, navíc vždy poněkud podvodnému v machinacích, jež mají zakrýt přetrvávající rozpory. Tím ovšem je otázka po „substanci“ filozofa jako myslitele silně zkomplikována: musí být stále jasnější, že tato „substance“ není a nemůže být čímśi „daným“, tedy že nemůže být součástí ani složkou filozofování, že nemůže být vyjádřena formulí, ba že nemůže být přesně vymezena ani sebedelším výkladem.

(Praha, 020619-1.)